

685

בשבילי הפרשה

ישיבת מיר ירושלים

גיליון שבועי לתלמידי, בוגרי וידידי ישיבת מיר

פרשת בא, תשפ"ו

זמני כניסת השבת

Baltimore, MD - 4:58	Minneapolis, MN - 4:50
Brooklyn, NY - 4:44	Miami, FL - 5:39
Chicago, IL - 4:34	Monsey, NY - 4:44
Houston, Texas - 5:33	Montreal, Quebec - 4:30
Johannesburg, S. Africa - 6:4	Passaic, NJ - 4:44
Lakewood/Deal, NJ - 4:47	Toronto, Ontario - 4:58
London, UK - 4:18	Yerushalayim - 4:29
Los Angeles, CA - 4:56	Zurich, Switzerland - 4:55

בשבילי הלכה

ע"י הרב הגאון מאיר צבי שפיצר שליט"א
הערות בעניני הלכה. הלכה למעשה יש לשאול לרב

משה נתעסק בקברו של יוסף

והנה כתב האליה רבה סי' קנ"ד (והוא היה רב בק"ק פראג) בשם פנקס חברה קדישא של ק"ק פראג, שנפטר בעל כלי יקר (בשנת שע"ט) ורצו תלמידיו להתעסק, ושלחו להגאון ר' ישעיה השל"ה ריש מתיבתא, ופסק מאחר שקברנים מתעסקים כל השנה יתעסקו ג"כ עם הצדיק.

ויש לעיין מה היה הספק בזה, והרי ידוע שיש חזקת מצות ומי שיש לו חזקה א"א ליקח ממנו, וע"ה קנ"ח ג"כ אדם שהוא רגיל בשום מצוה כגון גלילה וכו' חוזר למצותו. וכן שם סעיף י"ז מי שיש בביתו בהכ"נ ימים רבים אין הציבור רשאים לשנותו בבית אחר. ואמאי צריך פסק של השל"ה. מיהו הענין מבואר שם במ"ב דלענין גלילה א"א לצרף שני עמו ולכן יש לו חזקה, אבל לענין דיין או שוחט או גבאי אפשר לצרף עמו עוד אחד, וכן ברוצים להצטרף לחברה קדישא הקיימת, וא"א למנוע אותם מזה. וכ"כ ח"ס יו"ד שכ"ט בכוננת משפטי שמואל. וזה היה הטענה של תלמידי כלי יקר. ולזה חידש השל"ה אם החברה קדישא עושים במס"נ תמיד על חשבון הפרנסה, כמ"ש מ"ב שמיניחים עסקיהם כל השנה לעשות המצוה, אז אין זכות לתלמידי אפילו להצטרף עמהם.

הערות ותגובות בלשה"ק או באנגלית יתקבלו ברצון במייל
bishvileihalacha@themir.org

מתי בחור צריך לחזור לחו"ל

כן? ענה לי מרן, הזמן הראוי שבבילך לחזור הוא בזמן שכבר לא תשאל אותי יותר.

אז הסביר מרן רה"י את עצמו. הרי ישנו "שטייגען" מיוחד של בחור, שאברך לא יכול להשיג, ומאידך גיסא ישנו "שטייגען" מיוחד של אברך, שבחור לא יוכל להשיג. בכל זאת, אין גבול מסויים אצל בחור שדוקא באותו עת כבר נשלם ה"שטייגען" שהוא יוכל לעשות כבחור, ולא נשאר לו אלא ה"שטייגען" שיכול לעשות כאברך. אלא ככל שיישאר שקוע בלימוד כבחור, כך יוכל לגדול ולצמוח עוד ועוד. אך לבסוף יגיע הזמן שאינו יכול לדחות את הענין יותר, כיון שישלם על כך מחיר כבד מדי. לכן, הוא אמר לי, כל עוד שיש לך ספק ואתה בא לשאול האם לחזור לחו"ל ולהתחיל בשידוכים, התשובה תהיה להישאר עוד "זמן", כדי לנצל את ה"זמן" הנוסף להשיג את כל שביכולתך לצמוח. אבל ברגע שכבר אין לך ספק וממילא לא תבוא לשאול, יש בכך סימן שאכן הגיע הזמן.

מתוך הקונטרס 'קדן אור פניו'

סיפר הרב בערל ויטמן שליט"א, תלמידו של מרן ראש הישיבה הגאון הרב רפאל שמואלביץ זצלה"ה:

לאחר כמה שנים שלמדתי בישיבה הגעתי לגיל השידוכים. היה נהוג אז בישיבה, כמו היום, שבני חו"ל היו חוזרים למשפחתם כדי לעסוק בשידוכים. כהגיע סוף ה"זמן", התייעצתי עם מרן רה"י, ושאלתי אותו האם הגיע הזמן שעלי לחזור לארה"ב לשם כך. ענה לי רה"י, תחכה עוד "זמן" בישיבה. וכך עשיתי.

בסוף ה"זמן" הבא חזרתי על שאלתי, האם הגיע הזמן לחזור לארה"ב לצורך שידוכים. בתשובה, חזר מרן רה"י על דבריו הראשונים, תלמד עוד "זמן" אחד בישיבה. וכך עשיתי.

סיפור זה חזר על עצמו בסוף ה"זמן" שלאחר מכן, שאלתי האם הגיע הזמן, וענה לי רה"י להישאר עוד זמן אחד. ואז שאלתי אותו, אם כן, מתי יגיע הזמן שהוא יורה לי לחזור לארה"ב? ענה לי רה"י, לעולם לא אומר לך. אז הוספתי לשאול אותו, אם לעולם לא יגיד לי לחזור לארה"ב, מתי אעשה

בעבור זה עשה ה' לי בצאתי ממצרים (יג, ה)

בהגדה של פסח אנו אומרים: חייב אדם לראות את עצמו כאילו הוא יצא ממצרים, שנאמר ואתנו הוציא משם.

לכאורה חיוב זה הוא משום ההודאה, אך לא מצינו כן בשאר ההודאות על הנסים שנעשו לאבותינו שצריך לראות כאילו נעשו הנסים לנו ישירות.

ביאר מרן ראש הישיבה הגאון הרב רפאל שמואלביץ זצלה"ה: הנה הכתוב 'ואותנו הוציא משם' שממנו למדו חז"ל חיוב זה, נאמר בכלל בפרשה של שאלת הבן החכם (דברים ו, כא-כח): "כי ישאלך בנך מחר לאמר מה העדות והחוקים והמשפטים אשר צוה ה' אלקנו אתכם, ואמרת לבנך עבדים היינו ולפרעה במצרים ויוציאנו ה' ממצרים ביד חזקה, ויתן ה' אותות ומופתים גדולים ורעים במצרים בפרעה ובכל ביתו לעינינו, ואותנו הוציא משם למען הביא אתנו לתת לנו את הארץ אשר נשבע לאבותינו, ויצונו ה' לעשות את כל החוקים האלה ליראה את ה' אלקנו לטוב לנו כל הימים לחיותנו כהיום הזה". הרי שפרט זה של 'ואותנו הוציא משם' הוא חלק מהטעם של מצוות הפסח שנוצטוונו בהן וזכר לנסים שנעשו, משום שבכך יש יותר הרגשת זכרון כשמרגיש שנעשו לו עצמו הנסים הללו.

אכן נראה לומר יותר מכן, שהרי יציאת מצרים לא היתה רק מעבודת לחרות, אלא גם גאולה רוחנית, בנין של כלל ישראל עם ה', והשלמת יציאת מצרים היתה במתן תורה, כמבואר בכמה מקומות, וכל אחד ואחד לדורות צריך שיהא בכלל גאולה זו, וכמו שמצינו שנשמות כל ישראל היו במתן תורה, על כן יש ענין שכל אחד ירגיש שהוא עצמו יצא ממצרים ונעשה חלק מעם ה'.

ועוד, הנה נאמר (ויקרא כה, נה) "כי לי בני ישראל עבדים עבדי הם אשר הוצאתי אותם מארץ", ולמדו מזה חז"ל: עבדי הם ולא עבדים לעבדים. והיינו, דעבדות ה' היא סתירה לעבדות לעבדים. מבואר שזה שנעשו עבדי ה' הוא ע"י שהוציאים מעבודת מצרים, וע"כ כל אחד ואחד צריך להרגיש כאילו הוא יצא ממצרים, וע"כ כן נעשה הוא מעבדי ה'.

דברי הימים

דברי הנהיגו

תכלית השלימות באר"י

א) אמרו חז"ל אין השכינה נגלית בחו"ל, שנאמר ויקם יונה לברוח תרשישה מלפני ה', וכי מלפני ה' הוא בורח, והלא כבר נאמר אנה אלך מרוחך ואנה מפניך אברח וגו' (תהלים קל"ט), אלא אמר יונה אלך בחו"ל מקום שאין השכינה שורה ונגלית, שהגויים קרובים לתשובה הם שלא לחייב את ישראל, משל לעבד כהן שברח מרבו, אמר אלך לביה"ק משום שאין רבי יכול לבוא לשם וכו' (מכילתא פ' בא) הנה למדו חז"ל מכאן שאין הנבואה שורה בחו"ל (מלבד מקרים מיוחדים). ויש לדון דהרי נינוה בחו"ל היתה, וא"כ למה לו לברוח תרשישה, כיון שייצא מן הארץ ללכת לנינוה כבר לא תשרה עליו שכינה. [ואפשר שאם הוא יוצא לצורך נבואתו שורה השכינה עליו אף בחו"ל, וכמו שמצינו מקרים מיוחדים שהיתה נבואה בחו"ל].

והנה מהמשל של כהן בביה"ק שאין רבו יכול להכנס לשם, נראה בטעם הדבר שאין הנבואה שורה בחו"ל, שהוא מצד מקום השראת השכינה, שכשם שמצינו השפעת השכינה במשכן, ומשה רבינו קיבל נבואתו באוה"מ דוקא, כך היתה השראת השכינה בכל אר"י דוקא, וחז"ל אינה מקום להשראת הנבואה.

ב) והנה יש להתבונן מה הרויח יונה בבורחו מן הארץ, והרי אף שאין השכינה נגלית בחו"ל הנה הוא כבר נגלתה לו הנבואה באר"י, וכבר יודע הוא ממנה וחייב למוסרה, ומה הועילה לו יציאתו לחו"ל.

ושמעתי מאאמו"ר זצ"ל שביאר, שהרי חששו של יונה היה מפני ה"כובש נבואתו" ואין דין כובש נבואתו אלא במי שהוא נביא, אבל ביוצא לחו"ל כבר אין הוא נביא, ואינו בכלל כובש נבואתו, והביא ראייה לדבר ממה שנאמר אצל עלית אליהו בסערה השמימה, "ויהי בהעלות ה' את אליהו בסערה השמים וכו' ויגשו בני הנביאים אשר ביריחו אל אלישע ויאמרו אליו, הידעת כי היום ה' לוקח את אדוניך מעל ראשך וגו' והנה רכב אש וסוסי אש וגו' ויעל אליהו בסערה השמים וגו' ויראוהו בני הנביאים אשר ביריחו מנגד וכו' ויאמרו אליו הנה נא יש את עבדיך חמישים אנשים בני חיל, ילכו נא ויבקשו את אדוניך, פן נשאו רוח ה' וישליכהו באחד ההרים או באחת הגיאיות (מלכים ב' ב') וכו' שם רש"י ז"ל אפשר, אמרו לו, הידעת כי היום ה' לוקח את אדוניך, ועכשיו נעלם מהם היכן הוא, מלמד שמיום שנגזר עליהו הלכה ונסתלקה רוח ה' מן הנביאים.

והדברים מפליאים, אמנם מהיום והלאה נסתלקה מהם רוח ה' וכבר לא ינבאו עוד, אבל כבר ידעו מאמש וכבר נאמר להם כי ה' לוקח את אליהו, ואיך נשכח מהם הדבר לאחר שנסתלקה מהם רוח ה', והיה זה כבר למחרת, אלא כך הן הדברים, אין ידיעה ע"י נבואה כשאר ידיעות, שכיון שידען האדם הרי הוא יודעם, אלא הנבואה היא מצב של האדם, שהוא מקורב להקב"ה ומדובק בו, וע"י כן משיג הוא

את ההשגות הנבואיות. וכיון שנסתלק אליהו וירדו ממעלתו ואבדו מדרגת נביאים שהיתה להם, לא הועילה להם הידיעה הקודמת כלום, ומיד התחילו להסתפק בה שמא בכל זאת נשאו רוח אלוקים באחד ההרים, ורק כל זמן שהיו בדרגת נבואה אזי הייתה ידיעתם ברורה להם, וכך היו הדברים יונה, שכיון דיצא לחו"ל ירד מדרגת נבואה, ודין הכובש נבואתו על מי שהוא נביא נאמר, ע"כ דברי אאמו"ר זצ"ל.

אך יש לעי' דאכן בחו"ל אינה מקום השראת השכינה, ואינו מקבל נבואה שם, מ"מ למה יציאתו לחו"ל מסלקת שם נביא ממנו, ולמה הוא מאבד את הנבואה שכבר התנבא אותה, וכמו שמרע"ה לא חדל מלהיות נביא כשיצא מאוה"מ.

ג) ונראה לבאר הטעם שהנביא שפסק להיות נביא וירד ממעלתו, לא מועילה לו הידיעה הקודמת כלום, והוא שהרי הנביא מקבל נבואתו בחזיון ובחידות ובמשלים, וכתב הרמב"ם פ"ז יסוה"ת ה"ג, הדברים שמודיעים לנביא בנבואה דרך משל מודיעים לו, ומיד יחקק בלבו פתרון המשלם במראה הנבואה, ויידע מה הוא. דהיינו שעם ראותו מראה הנבואה נחקק בלבבו גם התבונה להבין את משמעותה. ועי' דרך ה' ח"ג פ"ג, שאין הנביא מסתפק על נבואתו שמא חלום של דמיון היא, "שיגיע האדם ויתקשר בבורא ית"ש, ויתדבק בו דבקות ממש, באופן שירגיש ההתדבקות, וישיג מה שהוא מתדבק בו וכו', ויהיה הדבר ברור ומורגש אצלו בלא ספק כלל, כדרך שלא יסתפק בדבר גשמי שירגישו בחושיו ע"י ש."

ואפשר שכ"ז בזמן שהוא נביא ושורה עליו רוח ה', אך ברגע שפסק מלהיות נביא, איבד את הבהירות שהיתה לו מקודם, והוא מתחיל להסתפק במשמעות הדברים שראה אם אמנם דבר נבואה היו, ומה בדיוק משמעותם, וזה שמצינו בבני הנביאים בזמן ששרתה עליהם רוח ה' ידעו בבירור כי היום ה' לוקח את אדוניך, ומיד שנסתלק מהם התחילו להסתפק אולי טעו ורק רוח ה' נשאו אל אחד ההרים.

וכך היו הדברים אצל יונה ביוצאו מן הארץ, כיון שאיבד דרגת הנבואה ע"י כן, איבד את הבנתו במה שנאמר לו לפני כן והתחיל להסתפק במשמעות הדברים, וכבר אין לו דברי נבואה שיוכל להשמיעו, ואינו בכלל כובש נבואתו כל עיקר.

ד) אך נראים הדברים שמלבד טעם זה שאין השראת השכינה בחו"ל, יש טעם נוסף והוא מצד הנביא עצמו, שאין אדם מגיע לשלימות שראוי שתשרה עליו נבואה אלא באר"י.

ויאמר ה' אל אברם, לך לך מארצך וגו' ואעשך לגוי גדול וגו' (בראשית יב א-ב) ופירש"י ושם אעשך לגוי גדול, כאן אי אתה זוכה לבנים, ע"כ.

משלו מוכיח ג"כ כאמור, כשהיה אברהם אבינו בחו"ל לא הגיע אלא לדרגה של "שורש של אילן שפריו טוב", היינו שיש בו את השלימות בכח, אך להוציאו מכח אל הפועל צריך שיובא אל אדמה נעבדת, שם הוא מתפתח להיות אילן גדול רב פירות, [אמנם ברור כי כשאין "שורש של אילן שפריו טוב" לא תועיל לו האדמה הנעבדת כלום, אך השורש הטוב בחו"ל מתפתח ומגיע לשלימותו באר"י, עי' בכוזרי שם שצריך שלש תנאים לענבים משובחים, הקרקע, האילן והעבודה].

אלא מהלך הדברים כאמור, ואנו רואים כאן עוד גדולה מכך, לא רק שאין האדם יכול להגיע לתכלית שלימותו בחו"ל אלא שגם היה בארץ, והגיע אל שלימות הראויה לרוה"ק ונבואה אם ייצא מן הארץ מיד יפול מדרגתו ותסתלק ממנו רוה"ק.

ואפשר שכ"ז ביוצא מן הארץ בקביעות, שאז יורד הוא ממדרגות, משא"כ אם הוא יוצא לפי שעה, ולכן גם כשינוה היה יוצא לתרשיש עדיין היה בדרגת נביא, אף שאין השכינה שרויה שם, [בדומה למשה רבנו כשהיה יוצא מאוה"מ], ורק אם הוא בורח תרשישה בקביעות היה מפסיק מלהיות נביא. ואם גם כשיוצא לפי שעה מאבדים מעלת אר"י יתכן שמשום כך החמירו חז"ל באיסור יציאה מאר"י לחו"ל (ואפי' באופן ארעי) אם לא למטרות מסוימות שהתירו, ומשום שע"י יציאתו מן הארץ הוא עשוי ליפול ממדרגותיו].

ו"אעשך לגוי גדול" היא בשורת הקמת כלל ישראל, שהיא תכלית הבריאה, ואין בכח אברהם לזכות לכך, אלא כשיצא מארצו ויגיע לאר"י, אבל אם היה נשאר בארצו לא היה זוכה לכך, ויש להתבונן בטעם הדבר, על שום מה צריך דוקא לבוא לאר"י להעשות לגוי גדול.

הנה מבואר בר"מ פ"ז יסוהד"ת ובשמונה פרקים פ"ז שאין האדם מתנבא אלא כשהוא שלם במעלות השכליות כולן וברוב מעלות המדות, והוא מתקדש ופורש מדברי העם ההולכים במחשכי הזמן וכו' וכו', ומצאתי הדברים מפורשים בס' הכוזרי (מאמר ב' סי' י"ד) וז"ל וכן אתה רואה כי בחר אנשי הסגולה, אברהם, אחרי עלותו במדרגות שלימותו והיעשותו ראוי להידבק בענין האלוקי, (היא הנבואה בל' הריה"ל), הועבר מארצו אל המקום שהוא אשר בו בלבד יגיע לתכלית השלימות וכו', הנה הדברים מפורשים כי תכלית ביאתו של א"א לאר"י היתה כדי שיגיע לתכלית השלימות לדרגה כזו שאי אפשר היה לו להגיע בחו"ל, (וכמו שהאריך בכוזרי שם לבאר מעלת אר"י אשר היא משפיעה על יושביה יעו"ש).

וכן מבואר עוד בהמשך דבריו, וז"ל הלא כה יעשה עובד האדמה במוצאו בתוך אדמה צחיחה שורש של אילן שפריו טוב, מעבירו הוא אל אדמה נעבדת, שלפי טבעה עתיד זה להצליח בה, ושם יגדלו עד היותו לעץ מעצי הגן וכו', וכן היה דבר הנבואה גם בזרעו של אברהם באר"י, כל ימי היותם באר"י רבו נושאי הנבואה עכ"ל, הנה

Avdus as a Path to Royalty

Harav Hagaon Shmuel Wolman Shlita

Parshas Bo depicts the geulah of Yetzias Mitzrayim with all the open nissim, the mora gadol, and the gilui Shechinah. Yet there is an often-overlooked detail that was part of this process: Hakadosh Baruch Hu's instructing Moshe Rabbeinu that Klal Yisrael should borrow silver and gold vessels from the Mitzrim, as the passuk says: וַיִּשְׁאַלוּ דָבָר נָא בְּאָזְנֵי הָעָם וַיִּשְׁאַלוּ אִישׁ מֵאֵת רֵעֵהוּ וְאִשָּׁה מֵאֵת רֵעוּתָהּ כְּלֵי כֶסֶף וְכֵלֵי זָהָב.

The passuk then states: וַיִּתֵּן ה' אֶת חֵן הָעָם בְּעֵינֵי מִצְרַיִם. It seems that Hakadosh Baruch Hu implanted a supernatural chein for Klal Yisrael in the eyes of the Mitzrim to ensure that they would actually be willing to lend them the silver and gold vessels, so that this plan would come to fruition. We need to understand why it was imperative that the Yidden borrow these vessels, especially since we see that Hakadosh Baruch Hu had to grant them miraculous chein in the eyes of the contemptuous Mitzrim — and we know that Hakadosh Baruch Hu does not perform nissim unnecessarily.

It must be that this was truly a prerequisite to the ultimate geulas Mitzrayim. Why?

The Gemara in Berachos notes that when Hakadosh Baruch Hu gave Moshe Rabbeinu this command, He used the wording דָּבָר נָא. The Gemara emphasizes: אֵין נָא אֶלָּא לְשׁוֹן בְּקִשָּׁה. It would seem that this was an opportunity Bnei Yisrael would jump on — to become instantly wealthy by borrowing the valuables of the Mitzrim. Yet Hakadosh Baruch Hu implies that this is something they might not want to do, so He has to beg them, as if to say: "Do it for Me, as a personal favor."

The Gemara explains that Hakadosh Baruch Hu did not want Avraham Avinu to complain that He had fulfilled only the first part of His promise at Bris Bein Habesarim — וְעַבְדוֹם וְאֶחָרֵי כֵן וַיֵּצֵאוּ בְּרִכְשׁ גָּדוֹל, וְעֵנוֹ אִתָּם — but not the second part, וְעֵנוֹ אִתָּם. It seems that Hakadosh Baruch Hu wanted the Yidden to get these riches only to satisfy Avraham Avinu.

This Gemara is baffling, says the Kli Yakar. Hakadosh Baruch Hu was concerned only that Avraham would claim that He did not keep His promise? Was Hakadosh Baruch Hu not planning to keep His word otherwise?

Another question relates to the wording of this potential complaint — that Avraham would claim that Hakadosh Baruch Hu did fulfill וְעֵנוֹ אִתָּם, but not וַיֵּצֵאוּ בְּרִכְשׁ גָּדוֹל. If the point is that He did not fulfill the second part of the promise, why preface by mentioning that He did keep the first part?

The answer appears to be that Hakadosh Baruch Hu knew that Klal Yisrael had been so terribly oppressed by the Mitzrim that the moment they had the opportunity to escape, nothing else mattered to them — including the promised riches. They could not imagine remaining enslaved in Mitzrayim for one unnecessary minute, regardless of the cost, and they were one hundred percent mochel the entire rechush gadol. Since Klal Yisrael didn't expect the rechush gadol He had promised them, He had to beg them to take it.

If so, however, why was Hakadosh Baruch Hu worried about Avraham Avinu's complaint? Was Avraham Avinu so

enamored with the prospect of instant riches that he could not appreciate that monetary wealth was nothing compared to the cheirus olam of leaving Mitzrayim? Avraham Avinu himself was willing to forfeit the opportunity to become wealthy, as he told the king of Sedom, אִם מְחוּט וְעַד שְׂרוּךְ, נָעַל וְאִם אֶקַח מְכָל אֲשֶׁר לִי, וְלֹא תֹאמַר אֲנִי הִעֲשִׂיתִי אֶת אֲבָרָם. Why, then, would he demand that Klal Yisrael be granted rechush gadol?

TRAINING FOR AVDUS

To answer these questions, let us analyze the significance of the promise of rechush gadol as part of the Bris Bein Habesarim. Did Avraham Avinu need assurance that his einiklach would eventually be gifted with fabulous wealth? Why was this at all part of the package? Furthermore, the Bris Bein Habesarim was essentially a covenant in which Hakadosh Baruch Hu vowed to Avraham Avinu that his descendants would ultimately inherit Eretz Yisrael. If so, why was it necessary to describe how they would be enslaved and afflicted in a foreign land? Was it part of the positive promise to Avraham Avinu that his einiklach will be persecuted for four hundred (or two hundred and ten) years? Why was that included in the krisas bris?

The answer is that the krisas bris was about Klal Yisrael becoming the am segulah, the goy kadosh that would accept the Torah, and the process of וְעַבְדוֹם וְעֵנוֹ אִתָּם was necessary so that Klal Yisrael would become mekablei haTorah.

To be capable of receiving the Torah, we had to become avdei Hashem. But being an eved is no easy task; it runs counter to the entire concept of self. An eved is someone who is able to completely nullify himself to his master. He has no zich, no independent retzonos. This goes against the natural state of a human being, and therefore, Klal Yisrael had to go through the kur habarzel of Mitzrayim — not merely to build resilience to adversity, but to experience a hazing period in which they learned to become avdei Pharaoh, which enabled them to then segue into becoming avdei Hashem.

Clearly, then, וְעַבְדוֹם וְעֵנוֹ אִתָּם was not a punishment, but a crucial aspect of the promise that Klal Yisrael would become the nation that would merit to receive the Torah. The mefarshim point out that the passuk that describes the ultimate purpose of Yetzias Mitzrayim states: בְּהוֹצִיאָךְ אֶת הָעָם מִמִּצְרַיִם תַּעֲבֹדוּן אֶת הָאֱלֹקִים עַל הָהָר הַזֶּה. The Torah is informing us that the entire goal of Yetzias Mitzrayim is for Klal Yisrael to be mekabel the Torah at Har Sinai, and it emphasizes the word תַּעֲבֹדוּן, conveying that kabbalas haTorah is about being an eved.

This strongly supports the concept that the shibud in Mitzrayim was not merely a form of yissurim that we had to endure, but a tailor-made training process that turned Klal Yisrael into avadim capable of becoming avdei Hashem and receiving the Torah.

That is the avodah of leil haSeder. On one hand, we view matzah and maror as polar opposites: maror represents the bitterness of the shibud, while matzah signifies the geulah, when they left Mitzrayim so hastily that their dough had

no time to rise. Yet we find contradictions to both of these symbols. Matzah also represents the poor man's bread – "ha lachma anya" – that our ancestors ate in Mitzrayim, like avadim. And the Gemara refers to maror as chasa, explaining that it symbolizes that Hakadosh Baruch Hu took pity – chas – on Klal Yisrael. If so, does maror represent suffering or geulah? How are we to understand the paradoxical nature of both matzah and maror?

The ultimate tachlis of Yetzias Mitzrayim was to bring us to Mattan Torah, to become avdei Hashem. When we celebrate the transition from being avdei Pharaoh to becoming avdei Hashem, we realize that our suffering through the shibud Mitzrayim in order to become avdei Pharaoh was not an unfortunate calamity that we're looking to forget, but a Divine prescription that conditioned us to become avadim of Hashem.

That is precisely the avodah of the Seder – to be mas'chil b'gnus u'mesayem b'shevach. We need to re-experience the terrible shibud Mitzrayim, in order to arrive at the ultimate recognition that the difficulty of the shibud was actually the greatest berachah, since it created the geulah. That is the *לילה כיום* we experience on the night of the Seder – the illumination that matzah and maror should be eaten together in one sandwich, celebrating the entire havtachah of the Bris Bein Habesarim, which laid the groundwork for our geulah.

We still need to understand, however: If avdus was a gift that conditioned us to become avdei Hashem, why did we need the rechush gadol?

The answer is that avdus is a necessary process, but it cannot end there. An eved Hashem is not meant to walk around with an eved's feeling of shiflus and oppression. On the contrary, Klal Yisrael are bnei melachim, and therefore Hakadosh Baruch Hu's plan was that the exercise of *ועבדום* would culminate with *יָאֵאוּ בְּרִכְשׁ גְּדוֹל* and so the Yidden would feel like bnei melachim.

THE ULTIMATE BLEND

This reflects the unique blend achieved by a true eved Hashem. On one hand, he is able to utterly nullify himself

to the Eibishter, like an eved, while on the other hand he carries himself with the confidence of a ben melech. What is the secret of attaining this synthesis?

Chazal tell us that the servant of a king is himself a king: eved melech melech. Yes, avdus is about bittul gamur, but when the bittul is to a melech, that very bittul and deveikus to that melech turns you into royalty yourself; you are a ben melech.

That was Avraham Avinu's argument. Of course Klal Yisrael were mochel the rechush gadol, but if they didn't receive it, the whole plan would fizzle out. The purpose of the *ועבדום* was not to beat them down or break them, but to condition them to be avdei Hashem who could experience the rechush gadol of being a ben melech. Avraham Avinu would essentially be telling Hashem, "You stopped smack in the middle of the process, so the *ועבדום* itself will never come to its proper fruition."

Even if Hakadosh Baruch Hu wasn't obligated to keep His promise, since Klal Yisrael was begging to be mochel the rechush gadol, Avraham Avinu, who was the intended beneficiary of Hakadosh Baruch Hu's promise, would complain that this process had been halted midway. And that's the emphasis in his words to the Eibishter: "You fulfilled *ועבדום* but that without the rechush gadol is pointless."

I think there's a very clear message in this Chazal. Hakadosh Baruch Hu, kivyachol, wants us to condition ourselves to be avdei Hashem who are batel u'mevutal to Him, but at the same time, He begs, *דַּבֵּר נָא*, urging that it come along with the realization that avodas Hashem is the greatest rechush gadol.

As we constantly strive to improve our avodas Hashem and become true avdei Hashem, we need to realize that this must come along with an appreciation of the beauty and nechbadus of being an eved Hashem and the hecherkeit of being batel u'mevutal to Hakadosh Baruch Hu's will. Then, we can achieve the gadlus ha'adam that comes along with this recognition that eved melech melech.

Gut Shabbos.

YESHIVAS MIR YERUSHALAYIM

**אותה
בבית
אבקש**

Shalom Stein
DINNER CHAIRMAN
RALPH HERZKA | SHLOMO YEHUDA RECHNITZ
LEGACY CHAIRMEN

Mr. & Mrs. Nachum Rokeach
GUESTS OF HONOR

MEMORIAL TRIBUTE
מנחם המושגיה הגאון הרב ירוחם לבוביץ זצוק"ל
UPON HIS 90TH YAHRZEIT
הגאון הרב נחמן לבוביץ שליט"א ראש ישיבה

Mr. & Mrs. Meshy Bodner
לזכר נשמת אביו
ר' יצחק בן ר' ברוך באדנער ז"ל
KESSER SHEM TOV AWARD

Mr. & Mrs. Yoni Abraham
AMUD HATORAH AWARD

Mr. & Mrs. Avi Rabinovits
YOUNG LEADERSHIP AWARD

Annual
Celebration
Dinner

ד' ניסן
MARCH
22
2026

BELL
WORKS
HOLMDEL NJ